

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР»

ФАКУЛТЕТ «МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА
И АДМИНИСТРАЦИЯ»

КАТЕДРА «АДМИНИСТРАЦИЯ,
УПРАВЛЕНИЕ И ПОЛИТИЧЕСКИ НАУКИ»

ВЛАДИМИР СТАНИСЛАВОВИЧ КОТКОВСКИ

УПРАВЛЕНИЕ НА БАНКИТЕ ЧРЕЗ КРЕДИТНО- ИНВЕСТИЦИОННИ ИНОВАЦИИ

Автореферат

на дисертационен труд

за придобиване на научна степен «доктор на науките»

по професионално направление 3.7. «Администрация и управление»,
докторска програма «Организация и управление извън сферата
на материалното производство»

Научен консултант:
Проф. д.ик.н. Игор Геннадиевич
Бритченко

Варна, 2017

Дисертационният труд е с обем 408 страници печатен текст; състои се от увод, пет раздела, заключение, списък на използваните източници и приложения. Съдържанието на разделите е под разделено на отделни подраздели, които завършват с конкретни изводи. Дисертационният труд съдържа 59 таблици, 59 рисунки, 24 формули и 9 приложения. Списъкът на използваните източници съдържа 325 заглавия, в това число 214 на украински език, 79 на руски език, 32 на английски език.

Дисертационният труд е разгледан и одобрен в катедра «Администрация, управление и политически науки», а също така и от Хабилитационния съвет на Варненски свободен университет «Черноризец Храбър». Насочен е защита пред научно жури, назначено със заповед на Ректора на ВСУ № .....

Авторът на дисертационния труд притежава научна степен «кандидат на икономическите науки», научно звание «доцент», работи като доцент в катедрата по финанси, банково дело и застраховане в Криворожкия икономически институт Киевски национален икономически университет «Вадим Гетман», гр. Кривой Рог, Украйна.

Публичната защитата на дисертационния труд ще се състои на .....
.....2017 г. от .....часа в Заседателната зала на ВСУ «Черноризец Храбър». Материалите по процедурата за защита на дисертационния труд са достъпни в канцеларията на катедра «Администрация, управление и политически науки» към факултет «Международна икономика и администрация» на ВСУ «Черноризец Храбър» и на интернет адрес www.vfu.bg, раздел «Докторанти».

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Въведение

Иновациите играят решаваща роля в процеса на развитие на човешкото общество. С нарастването на мащабите на научно-техническата дейност и ролята на науката и техниката като фактор на общественото развитие възниква необходимост от прогнозиране и управление на иновациите. Тази тенденция стана безспорна в XXI век във връзка с феномена на научно-техническата революция. Анализът на различните подходи за пояснение на динамиката на иновациите позволява да се направи извод за методологическата незавършеност на комплексния проблем на иновациите и да се направи заключение, че иновацията е резултат от сложни взаимодействия между държавата и пазара, науката и производството, а процесът на управлението им не може да бъде обобщен в универсален алгоритъм.

Характерна черта на съвременното развитие на отделни страни, лидери на световния пазар, е разрастването на ролята на кредитните лостове за финансово обезпечаване на иновационната дейност. За съжаление днес в Украйна възможностите на банковата система за финансово обезпечаване на иновационната дейност не се реализират цялостно. Проблемите произлизат от относително ограничения обем на акумулираните ресурси, от сложността и риска на иновационното кредитиране, от отсъствието на необходимите технологии и опит на ефективното проектно и рисково финансиране, на наличието на законодателни ограничения и т.н.

Динамиката на развитие на съвременното общество се определя от ефективността на иновационните процеси, осъществяващи се в различните сфери на живота. Разширяването и развитието на иновационната дейност се превръща в един от най-важните системни фактори за повишаване на нивото на конкурентоспособност и национална сигурност на страната. Лидерски позиции в технологично и социално-икономическо развитие заемат именно тези страни, които имат развита и ефективно функционираща иновационна инфраструктура и я използват в целия диапазон на създаване и внедряване на иновации, както показва и световният опит.

2. Актуалност на темата на изследването

Днес много се говори за пазарната ориентация на икономиката, за необходимостта от по-силни механизми за защита на конкуренцията, за да се подобри ефективността на икономическите субекти като участници в пазарните процеси. От началото на 2000 г. Украйна получи възможността да оцени предимствата на пазарната икономика под формата на устройства, достъпни продукти и услуги от световен клас, наличието на свободна преса, частен бизнес, конкуренция. Въпреки това тези промени заедно с очевидните преимущества внесоха в живота на Украйна и редица съществени проблеми. Сред тях са: инфлация и хиперинфлация, спад на производството, политически и финансови кризи, безработица. До голяма степен причините за тези проблеми

се коренят в липсата на опит в областта на пазарната икономика, както и в липсата на познания в използването на съвременни нововъведения в областта на финансите, управлението на инвестиции, организацията на продажбите. Голяма част от изтъкнатите пазарни принципи не намират достатъчно отражение в реалния живот. Наблюдават се определени факти на администриране в банковата сфера, протекционистки политики, използване на непазарни методи за конкуренция.

Съгласно условията на дейностите, които се променят динамично, всяка търговска банка като пълноправен участник на пазара е принудена да се променя сама, ставайки инициатор на вътрешноорганизационни иновационни процеси. Естествено, тези процеси не бива да се случват спотанно, те трябва да се извършват системно в рамките на разработената иновационна стратегия, която е част от цялостната стратегия за развитие на банковата система.

В същото време се усложнява развитието и прилагането на кредитно-инвестиционните иновации от редица проблеми на съвременния период на реформиране на украинската банкова система в условията на продължителна рецесия на националната икономика и глобализационни предизвикателства. Реформата на банковата система на Украйна в отсъствието на конкретни стратегически приоритети се извършва системно, без теоретично и методологическо осигуряване на подкрепа за нейната целенасочена ориентация върху интензивен модел на развитие, където иновациите са едни от най-важните принципи. Въпросите, засягащи изследването на кредитно-инвестиционните иновации на банките, придобиват особена актуалност в съвременния етап на икономическото развитие. Създаването на система за ефективно управление на иновационната дейност в областта на организационно-икономическото развитие, с цел повишаване капацитета на местните банки, е ново научно направление, особено в аспекта на финансова глобализация и засилена конкуренция.

Значителен принос в развитието на методологията за формиране, оценка и управление на кредитно-инвестиционните иновации е направен от Аньшин В.М., Баркер А., Горфинкел В.А., Гохберг Л.М., Иванов Р.И., Илъенкова С.Д., Клейтон М., Копер Джон П., Медински В.Г., Пригожин А.И., Твисс Б., Фабоци Фр.Дж., Швандер В.А., Шумпетер И. Изследване на различни аспекти на иновационната дейност във финансовата и банкова сфери може да се намери в трудовете на Бланк И.А., Лаврушин О.И., Микитюк П.П., Роуз П.С., Русанов Ю.Ю., Сенчагов В.И., Смулов А.М., Трайнев В.А., Панова Г.С., Черных С.И., Шенаев В.Н., Хоминич И.П. и др.

Отделни аспекти на иновационната дейност на банките са отразени в трудовете на И.Г. Бритченко, Т.А. Василева, О.В. Васюренко, И.С. Гуцало, А.А. Епифанов, С.М. Козменко, Д.И. Кокурин, Т.А. Косова, М.И. Крупка, А.Я. Кузнецова, О.Е. Кузмин, С.В. Леонов, Б.Л. Луцив, Т.В. Майорова, В.В. Маганов, С.В. Онишко, А.А. Пересада, В.Ф. Савченко, Л.И. Федулова и др.

Въпреки това следва да се отбележи, че нивото на разработка на кредитно-инвестиционните иновации все още е недостатъчно за цялостно разбиране на състоянието на конкурентоспособност на украинските банки. Това е много

актуално, тъй като в наши дни извършва процес на институционализиране на националния пазар на банковите услуги, активно се преоткрива концепцията за неговото развитие. Актуалността и теоретично-практическото значение на редица въпроси **определиха избора на темата на научното изследване**, неговите цели и задачи.

3. Обект и предмет на изследването

Обект на изследването са процесите на създаване и внедряване на кредитно-инвестиционните иновации в украинската банкова система.

Предмет на изследването са теоретико-методологическите основи и практика на създаване, внедряване и управление на кредитно-инвестиционните иновации в банковата дейност.

4. Исследователски проблеми

В съвременния свят основен механизъм за достигане на висока икономическа ефективност на всяка организация е умението да се реагира на измененията на пазара и на неговата ресурсна база. Във времето на бързия ръст на икономическата и технологическа осведоменост на човека организациите внедряват нови ресурсни бази за удовлетворяване на новите нужди на потребителя. Така възниква необходимост от иновации. Банковата сфера на всяка страна с ефективно работеща икономика е центърът на иновационните продукти и резултатите от интелектуалната дейност на човека. Внедряването на технологии в страни с икономика в преход, в това число и в Украйна, се оказва доста сложен процес, тъй като изисква значителен финансов ресурс.

5. Авторавата теза

Парадигмата на съвременната банкова дейност създава условия за широко разпространение на съвременни иновативни продукти и услуги. Създаването на нови и усъвършенстването на вече съществуващи банкови услуги е важна характеристика на настоящето и управлението на търсенето. Дейността на широката мрежа от банки изисква задълбочен преглед и анализ, за да се определят тенденциите на развитието и търсенето на начини за подобряване. Функционирането на банковия пазар и разпространението на хибридни, структурирани и други сложни финансови инструменти изисква неговото изследване в контекста на развитие на кредитно-инвестиционните иновации на банките.

6. Цел и задачи на изследването

Цел на дисертационния труд е развитието на теоретико-методологически основи и формиране на научно-методическо обезпечаване на ефективно управление и по-нататъшно развитие на кредитно-инвестиционните иновации в банковата дейност за подобряване на тяхната конкурентоспособност и ефективност на функциониране.

Поставената цел обоснова необходимостта от решаване на следните задачи:

- Да се обобщят методологическите подходи за определяне на същността на иновациите като основа на кредитно-инвестиционната дейност на банките с извеждане на техните основни класификационни признаци и отчитане на присъщите за тези признаци специфични характеристики.

- Да се задълбочи същността на кредитно-инвестиционните иновации на банките, да се уточнят техните особености и влиянието им върху икономическата система.

- Да се оцени иновационността на банковата дейност като средство за развитие на банковия сектор в икономиката.

- Да се разкрие механизмът на влияние на иновациите върху институционалното развитие на банковата система, да се обобщи ролята на институционалните фактори в стимулирането на банковите иновации.

- Да разкрие системата на взаимосвързаните иновационно-институционални фактори и да определи тяхната роля за стимулиране на създаването на банкови кредитно-инвестиционни иновации.

- Да разработи методологически подходи към иновационните процеси в кредитно-инвестиционната дейност на банките, за да се оцени икономическата ефективност на кредитно-инвестиционните иновации на банките.

- Да разкрие състоянието и приоритетите на кредитно-инвестиционната дейност на украинските банки, да се оценят иновативните характеристики на банковото кредитиране и инвестиционното банкиране в контекста на иновациите, компонент на банковите дейности.

- Да разработи концептуални подходи за уподобряване на нови организационни форми на управление на иновативни процеси на банките, да се анализира ефективността при използване на иновационни финансови продукти и технологии в дейността на регионалната система на търговските банки.

- Да се изготви прогноза за перспективата на развитие на съвременните кредитно-инвестиционни банкови иновации като необходимо и достатъчно условие за повишаване ефективността на функциониране на банковата система.

7. Методология на изследването

В процеса на изпълнение на дисертационния труд за цялостно опознаване на обекта на изследване е използвана методология на системния анализ, което позволи да се съчетаят прогресивните постижения на класически и съвременни изследователи на теорията на иновациите и системата на нейното финансиране с особеностите на икономическото развитие на националната икономика.

За постигане на целта са използвани следните методи:

- ✓ анализ и синтез (при оценката на тенденциите и проблемите в развитието на кредитно-инвестиционните иновации на банките);

- ✓ научна абстракция (при изследването и доказването на понятийно-категорийния апарат);

- ✓ сравнителен и статистически анализ (при оценката на полученните аналитични резултати);

- ✓ метод на логическото обобщение (при оформяне на изводите и предложенията);
- ✓ метод на системно-структурния и многофакторен анализ (в процеса на систематизация на факторите при формиране на кредитно-инвестиционните иновации на банките);
- ✓ метод на експертна оценка и групиране (при формализиране на отделните подходи към оценката на банковите кредитно-инвестиционни иновации);
- ✓ методи на икономическо-математическото моделиране и прогнозиране (при оценката и прогнозирането на кредитно-инвестиционните иновации в дейността на банковите учреждения);
- ✓ сравнение и графично изображение на резултатите от оценката на кредитно-инвестиционните иновации на банките.

8. Ограничения на предмета и обхвата на проблема на дисертационния труд

Ограниченията, които присъстват в рамките на дисертационното изследване, включват следните въпроси:

Първо, изследването не е фокусирано върху провеждането на банкови операции за формиране на капитал и за набиране на средства от юридически и физически лица – пасивни операции.

Второ, в труда е проучен пазарът на банковите услуги в Украйна по примера на държавните банки, банките, принадлежащи на чуждестранните групи банки, а също така и на лидера на банковата система на Украйна ПАО КБ «ПРИВАТБАНК», принадлежащ към банките от I група, активите на който съставляват повече от 0,5% от активите на банковата система на Украйна.

Трето, хронологическите рамки при анализа на процеса на управление на банковите кредитно-инвестиционни иновации в Украйна включват периода от 2006 г. до 2015 г.

II. ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Структурата и обемът на дисертационния труд определят целите, задачите и логическата последователност на изследването.

Дисертационният труд се състои от увод, пет раздела, заключение, списък на използваните източници и приложения. Пълният обем на дисертационния труд съставлява 408 страници печатен текст, основното съдържание е изложено на 352 страници. Дисертационният труд съдържа 59 таблици на 62 страници, 59 рисунки на 59 страници и 9 приложения на 25 страници. Списъкът на използваните източници наброява 325 заглавия на 32 страници.

Структура на дисертационния труд:

УВОД

РАЗДЕЛ 1. БАНКОВИ КРЕДИТНО-ИНВЕСТИЦИОННИ ИНОВАЦИИ: ИКОНОМИЧЕСКА ПРИРОДА, РАЗВИТИЕ, ОСОБЕНОСТИ И ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ БАНКОВИЯ СЕКТОР НА ИКОНОМИКАТА

1.1. Концептуални основи в определението на понятието «банкови кредитно-инвестиционни иновации»

1.2. Създаване и развитие на кредитно-инвестиционните иновации на банковите учреждения

1.3. Еволюция на иновационното обезпечаване на банковата дейност като способ за развитие на пазара на банковите услуги в съвременната икономика

Изводи от Раздел 1

РАЗДЕЛ 2. МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО НА БАНКОВИТЕ КРЕДИТНО-ИНВЕСТИЦИОННИ ИНОВАЦИИ И НАЧИНИТЕ ЗА ТЯХНОТО УПРАВЛЕНИЕ

2.1. Механизъм за реализация на организационно-техническите иновации на банките

2.2. Особености на прилагане на социално-икономическите иновации в дейността на банковите учреждения

2.3. Анализ на риска при внедряване на иновационни проекти в кредитно-инвестиционната дейност на банките

2.4. Оценка на икономическата ефективност при внедряване на кредитно-инвестиционни иновации на банките.

Извод от Раздел 2

РАЗДЕЛ 3. ВЛИЯНИЕ НА КРЕДИТНО-ИНВЕСТИЦИОННИТЕ ИНОВАЦИИ ВЪРХУ ИНСТИТУЦИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА БАНКОВАТА СИСТЕМА

3.1. Институционалните фактори за стимулиране на кредитно-инвестиционните иновации на банките

3.2. Съдържание и роля на иновативната стратегия в кредитно-инвестиционната дейност на банките

3.3. Иновационна политика и методи на нейната реализация в банковата сфера

Изводи от Раздел 3

РАЗДЕЛ 4. СЪВРЕМЕННИ РЕАЛИИ ЗА ВНЕДРЯВАНЕ НА КРЕДИТНО-ИНВЕСТИЦИОННИ ИНОВАЦИИ В УКРАИНСКИТЕ БАНКИ И ТЕХНИЯТ АНАЛИЗ

4.1. Иновативност на развитието на украинската банкова система в стратегията на икономическите трансформации

4.2. Механизъм за реализация и анализ на иновативните възможности на банковото кредитиране

4.3. Банкови инвестиции и тяхното въздействие върху иновативния компонент на банковите дейности

4.4. Анализ на влиянието на чуждестранните инвестиции върху иновативната дейност на украинските банки

Изводи от Раздел 4

РАЗДЕЛ 5. РАЗВИТИЕ НА КРЕДИТНО-ИНВЕСТИЦИОННИТЕ ИНОВАЦИИ В УКРАИНСКАТА БАНКОВА СИСТЕМА В СРЕДНОСРОЧНА ПЕРСПЕКТИВА

5.1. Определяне на иновативния потенциал на украинските банки в условия на глобализация

5.2. Използване на организационни форми за управление на кредитно-инвестиционните иновации на банките

5.3. Активизация при внедряване на кредитно-инвестиционни банкови продукти и услуги

Изводи от Раздел 5

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ИЗТОЧНИЦИ ПРИЛОЖЕНИЯ

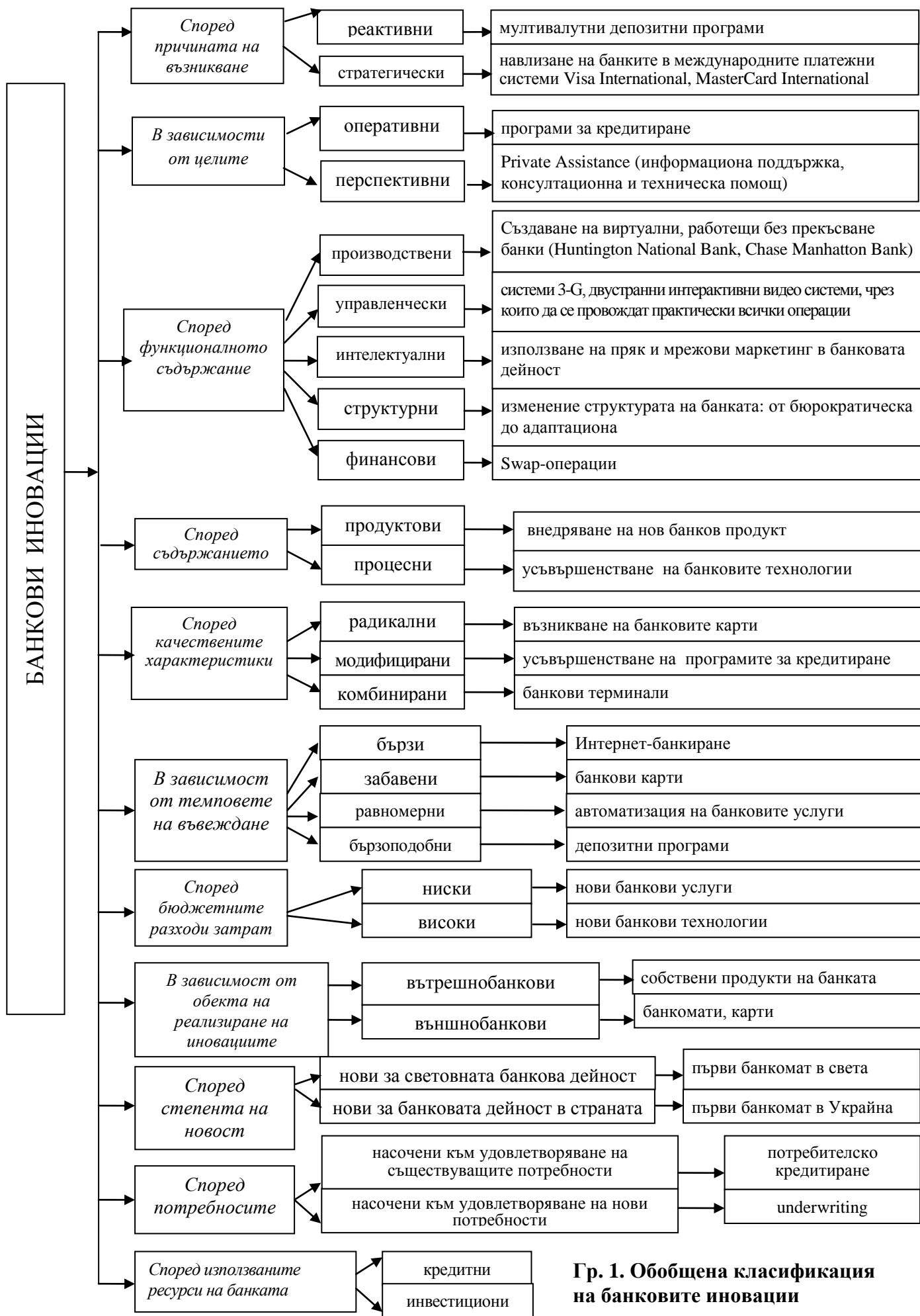
III. КРАТКО СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В **увода** е обоснована актуалността на темата на дисертационния труд, поставени са целта, задачите, предмета и обекта на изследването, разкрита е научната новост и практическа стойност на резултатите.

В първия раздел **«Банкови кредитно-инвестиционни иновации: икономическа природа, развитие, особености и влияние върху банковия сектор на икономиката»** са обобщени теоретическите основи на понятието «банкови кредитно-инвестиционни иновации», разгледано е възникването и развитието на кредитно-инвестиционните иновации на банковите учреждения, разкрита е еволюцията на иновативното обезпечаване на банковата дейност като средство за развитие на пазара на банковите услуги в съвременната икономика.

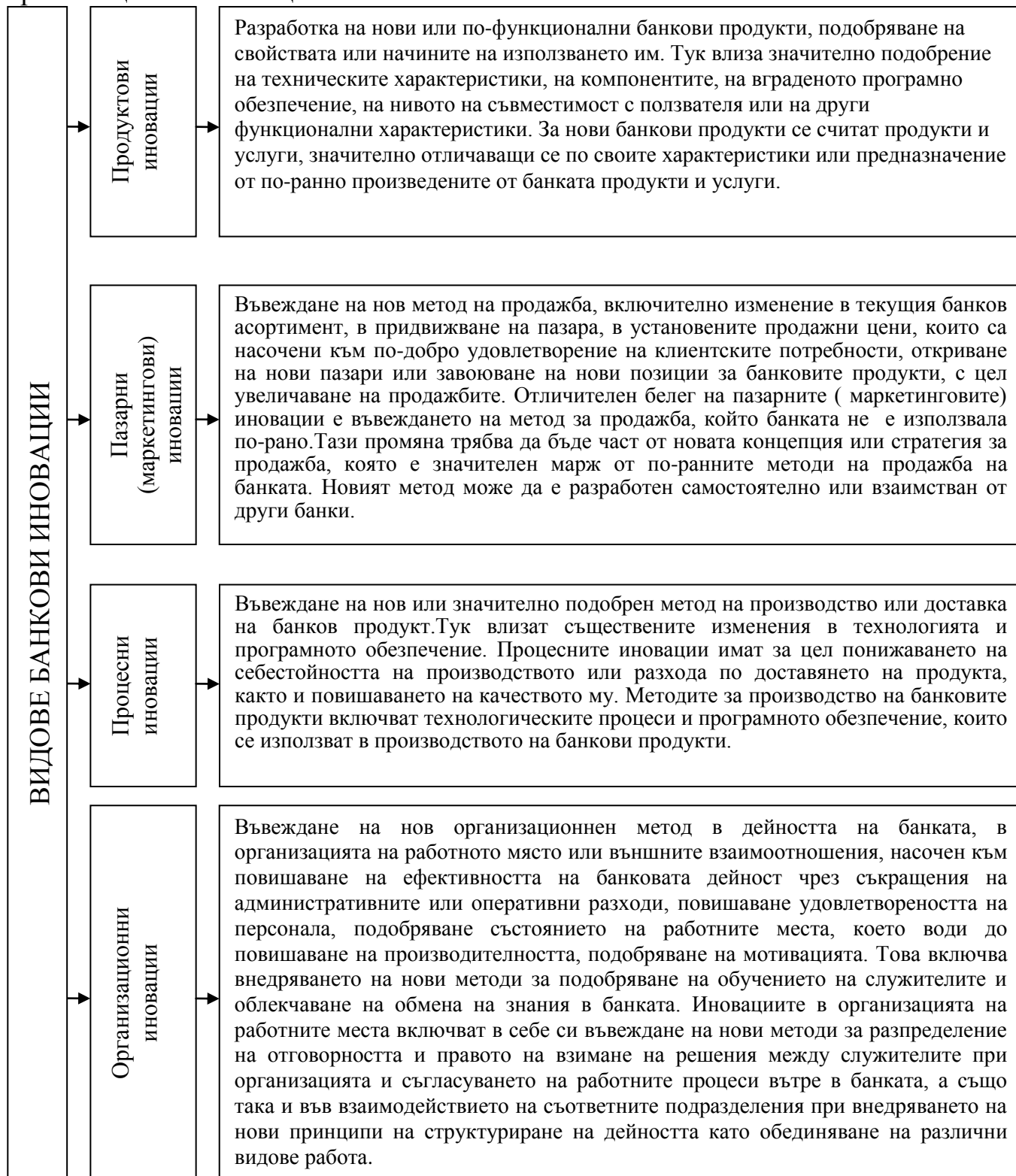
Обобщението на определянето на икономическата същност на категорията «банкова иновация» показва, че в по-голямата си част научните статии се фокусират върху характеристиките на тази категория като «извършена под формата на нов банков продукт операция или краен резултат от иновативната дейност на банката». Категорията «банкова иновация» трябва да има предвид дадените тенденции въз основа на факта, че въпросът за подобряване на управлението на иновативния процес на банките придобива особено значение в настоящия момент във връзка с обективната необходимост от привличане на инвестиции в иновативни програми и проекти. Доказано е, че банковата иновация е резултат от дейността на банката, насочена към създаване на нов продукт, а също така на нови методи на управление на банковото учреждение, с цел получаване на допълнителни доходи и конкурентни преимущества.

Установено е, че в руската литература не се дава отделно определение на «банкови кредитно-инвестиционни иновации». Предложено е авторско определение за кредитно-инвестиционните иновации на банките – това е система разноаспектни нововъведения в сферата на ефективното използване на кредитните и инвестиционни ресурси в дейността на банковите учреждения. Даденото определение е включено в основата на класификацията на банковите иновации (гр. 1).

Гр. 1. Обобщена класификация на банковите иновации

Един от основните признаци при класификацията на банковите иновации е предметът и сферата на тяхното прилагане. В тази връзка предлагаме да се разпределят на (гр. 2): продуктови иновации (създаване на нови продукти и услуги); пазарни (маркетингови) иновации (откриващи нови сфери на приложение на продукта); процесни иновации (технологии, организация на дейността, управление), понякога те се наричат още обезпечаващи; организационни иновации.

Гр. 2. Видове банков иновации [съставено от автора]

Оправдано е съществуването на необходимост от задълбочаване на теоретичното изучаване на банковите кредитно-инвестиционни иновации, по-специално – на развитието на концептуалните основи на изграждането на интегрирана система за управление на кредитно-инвестиционните иновации и формиране на методически основи за тяхната интегрална оценка. Под банковите кредитно-инвестиционни иновации следва да се разбира системата от разнообразни нововъведения в сферата на ефективното използване на кредитни и инвестиционни ресурси в дейността на банковите институции.

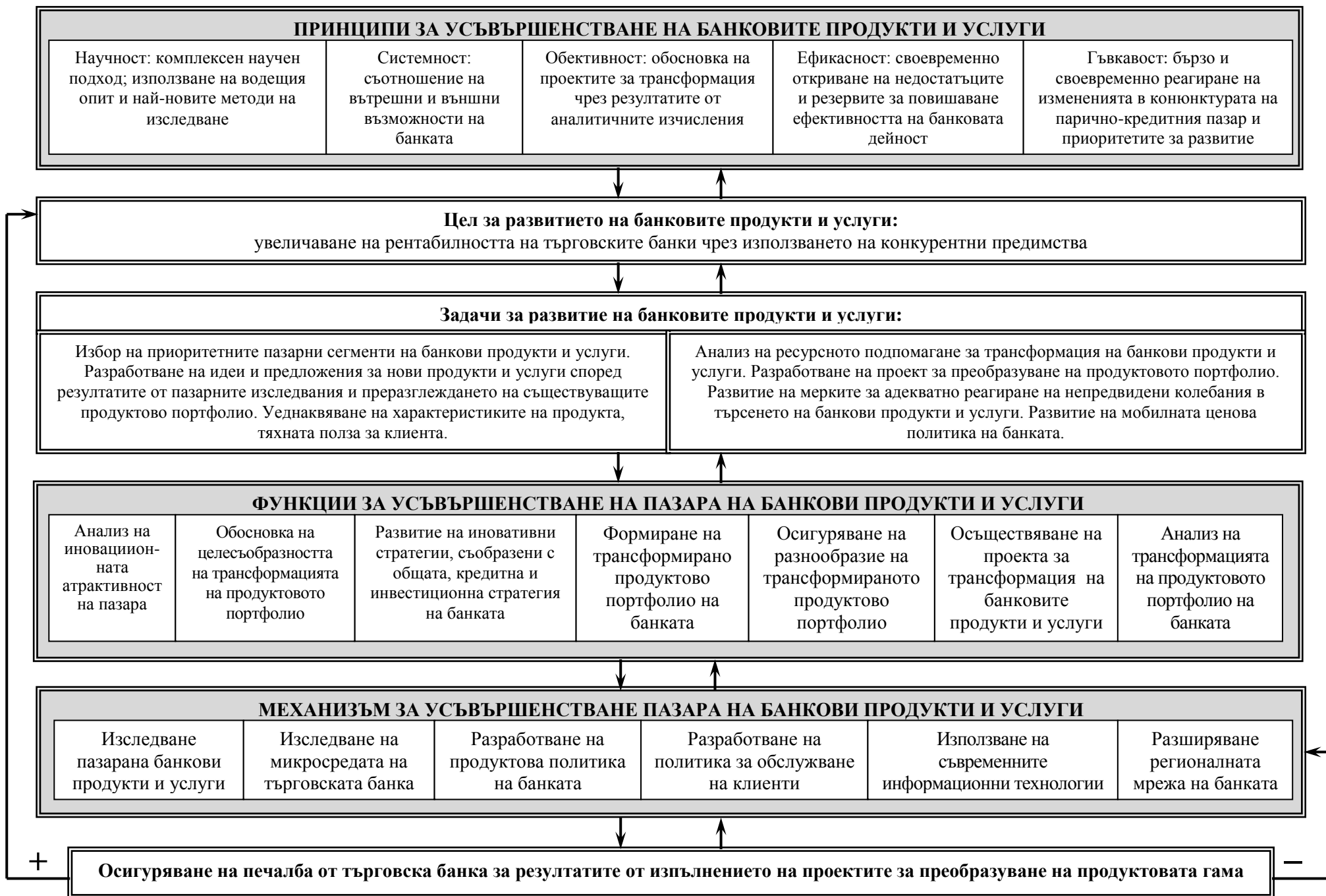
Изследвани са световните тенденции за развитие на иновативната дейност на банките, въз основа на което са обособени основни направления за иновативни изменения в банковата дейност. По този начин иновативните изменения в банковата сфера са насочени предимно към усъвършенстване на структурата на банката и промяната във взаимоотношенията с клиентите. В съвременното банково обслужване се използват широко бизнес модели, ориентирани преди всичко към подобряване на качеството на обслужване и за увеличаване на доходите на банките. Въз основа на анализа на вътрешния пазар на банковите услуги, от гледна точка на внедряване на иновации, е направен извод за прилаганата от по-голяма част украински банки стратегия за заимстване на иновации.

Една от основите предпоставки за прехода към иновационен път на развитие е не само наличието на определена иновационна политика, но също така и способността на търговското дружество за нейното ефективно използване. В съответствие с това е обосновано заключение за съществуване на необходимост от разработване на интегрирана система на иновационната политика на банката.

Във втория раздел **«Методология на изследването на банковите кредитно-инвестиционни иновации и начините на тяхното управление»** е образуван механизъм на реализация на кредитно-инвестиционните иновации в дейността на банковите учреждения, анализирани са рисковете при внедряването на иновационни проекти в кредитно-инвестиционната дейност на банките, оценена е икономическата ефективност от внедряване на кредитно-инвестиционни иновации в банките.

Доказано е, че в зависимост от пазарните условия банките следва да определят набор от променливи характеристики на продукти и услуги, които могат да се регулират в хода на усъвършенстване на продуктовата гама на банката, а именно: качество на банковия продукт, методи за разширяване на кредитния пазар, канали за продажби на банковите продукти, състав на продуктовата гама на банката.

Подоряването на банковите продукти трябва да бъде насочено към увеличение на обемите на кредитиране в условията на икономически ръст и увеличаване на търсенето на кредитни и инвестиционни ресурси. В тази връзка задача на банките е да привлекат колкото е възможно по-голямо количество клиенти. В резултат на това основен приоритет на банките трябва да бъде максималното и комплексно удовлетворение на потребностите на съществуващите и потенциални клиенти.

Гр. 3. Концепция за развитие на структурата на банкови продукти и услуги

Това може да бъде постигнато чрез разработване на продуктовата гама на банките за целеви сегменти на парично-кредитния пазар, внедряване на гъвкава тарифна политика, насочена към нуждите на потребителите в различните региони.

Авторът доказва, че ключови фактори за успеха на излизането на банките на целеви клиентски сегменти са «иновативност» и «партньорство», които изграждат основата за позициониране на брандовете на търговските банки. Иновативността включва: създаване на продукти, които нямат аналог на пазара на банковите продукти и услуги в Украйна; придаване на ново качество на съществуващите продукти (повишаване на потребителската им ценност); прилагане на нови подходи към продажбите, създаване на нови канали за пласмент; прилагане на прогресивни управленски модели; развитие на информационните технологии. Партньорството включва: осигуряване на механизма за контрол на качеството на продуктите и услугите, мониторинг на външния пазар; установяване на гъвкава тарифна политика; разработка на нови продукти и услуги; персонализиране на брандовете; агресивна кредитна политика в различни отрасли на производството и в сферата на бизнеса; развитие на картовия бизнес; активно развитие на дистанционното обслужване на клиентите.

Изследването на практиката по внедряване на банкови иновации потвърждава, че преобладаващото количество местни банки прилагат стратегия на заемстване на банкови иновации, а не разработват свои собствени. Това се дължи главно на факта, че банковите институции в Украйна, в сравнение с банките на индустриализираните държави, имат относително кратък период на съществуване. Чрез прилагане на такава стратегия местните банки се застраховат срещу рискове, свързани с провеждането на иновативна дейност. Освен това този подход позволява значително да се съкратят разходите за разработване и внедряване на иновации, ограничавайки се само с похарчените средства за провеждане на изследвания по адаптация на тенденциите на вътрешния пазар.

В дисертационния труд са предложени следните дейности по анализ на риска при реализация на иновационни проекти в кредитно-инвестиционната дейност на банките с помощта на методиката на системата за управление на риска: разработване на общ подход за класификация на риска на иновациите; създаване на иновативно управление на риска като част от управлението на банковите рискове; създаване и внедряване на методика за регистрация на паричните загуби, възникващи в случай на неефективно управление на рисковете; разработване и внедряване на методики по прогнозиране за настъпването на рискови ситуации в иновационния бизнес; разработка на методики за оценка на ефективността на мерките за въздействие върху иновационния риск; разработка на типови практически препоръки по използването на процедури на управление на рисковете при иновациите в конкретни ситуации.

Основен елемент от анализа на иновационния риск е всички участници в иновациите да осъзнаят, че рисковото поведение на банката не е осъществяването на иновационни проекти, а отказът за тяхното изпълнение,

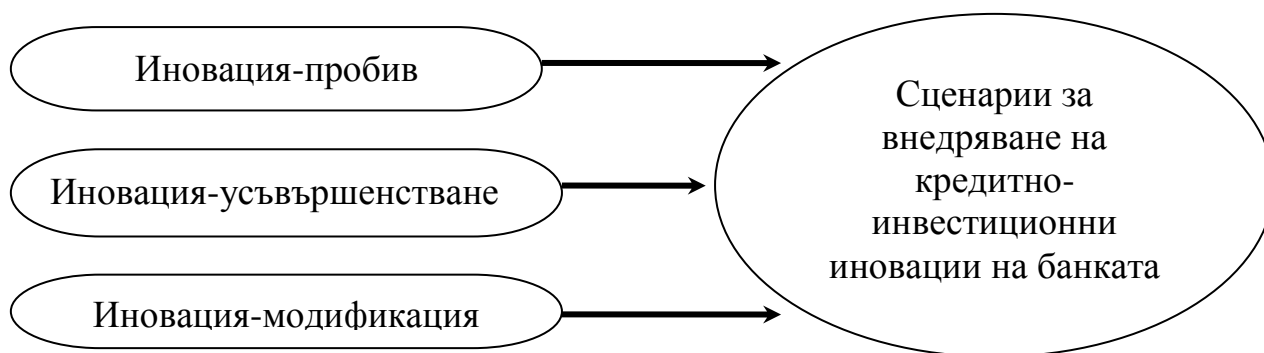
което ще доведе в дългосрочен план до понижаване на конкурентоспособността на банката и загуба на пазарни позиции. Установено е, че анализът на иновационния риск не е самоцел, той е основа за вземане на ефективни решения при избора на оптимален брой на алтернативни варианти за иновационното развитие на банковите учреждения, а също така и за решения по предотвратяване, понижаване или компенсации на риска (възможни загуби) по всеки от проектите. Затова резултатите от анализа трябва да дават не само количествена оценка за риска, но и да разкриват обективните и субективни фактори за риска, да определят степента им на влияние за повишаване или понижаване на риска.

В дисертационния труд са определени и анализирани основните етапи на интегрираната система за управление на риска в кредитирането и инвестиционното банкиране (гр. 4).

Гр. 4. Основни етапи на интегрираната система за управление на риска в кредитно-инвестиционната дейност на банките [съставена от автора]

От теоретична гледна точка внедряването на кредитно-инвестиционните иновации може да се осъществи съгласно един от предложените сценарии (гр. 5). Посочените сценарии дават възможност да се погледне по нов начин на съществуващите алгоритми за внедряване на кредитно-инвестиционните иновации на банките. Въз основа на тези сценарии и официални определения, свързани със стратегиите на банковите кредитно-инвестиционни иновации, разглеждаме в качеството на основни пет следващи стратегии: традиционна, опортюнистична, симулативна, отбранителна, настъпателна.

Гр. 5. Сценарии за внедряване на банковите кредитно-инвестиционни иновации

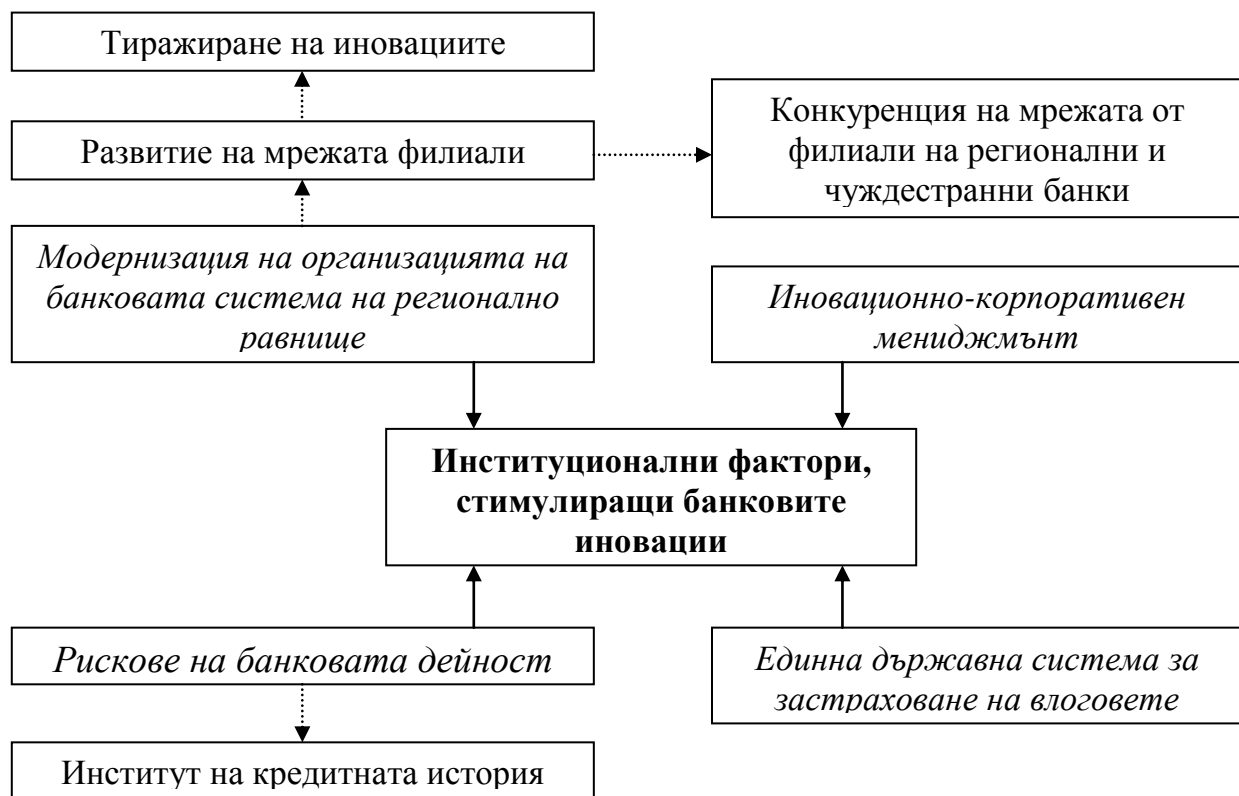
От теоретична гледна точка внедряването на иновациите може да се извърши в съответствие с един от сценариите «иновация - пробив», «иновация - усъвършенстване», «иновация - модификация».

В третия раздел «**Влияние на кредитно-инвестиционните иновации върху институционалното развитие на банковата система**» е дадена характеристика на институционалните фактори за стимулиране на кредитно-инвестиционните иновации на банките, представени са е съдържанието и ролята на иновационната стратегия в кредитно-инвестиционната дейност на банките, обосновани са начините за осъществяване на иновационната политика в банковата сфера.

Пряко въздействие върху развитието на банковата система осъществяват иновационните технологии, което от своя страна се дължи на действието на редица взаимосвързани институционални фактори. На гр. 6 е представена система от институционални фактори, които допринасят за стимулиране на банковите иновации.

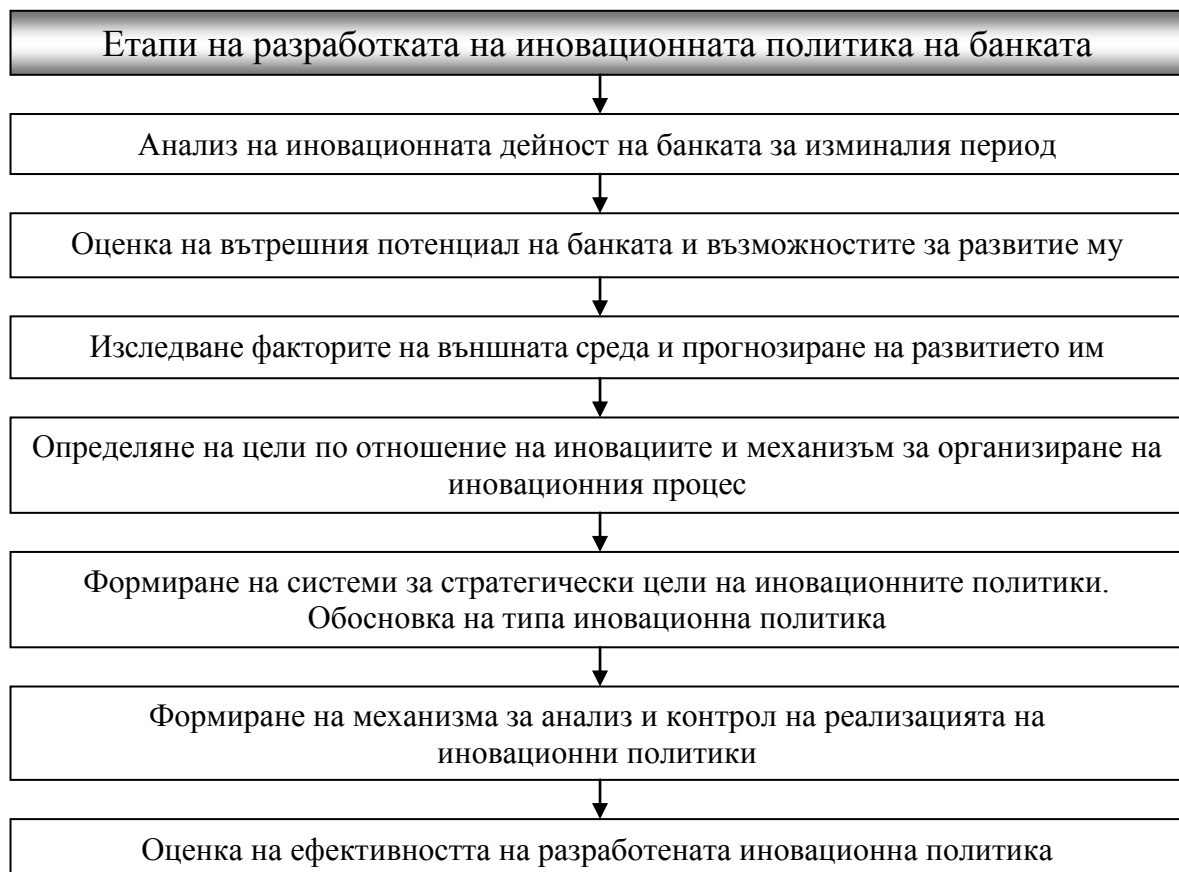
В дисертационния труд е предложено авторското виждане за оптимална иновационна политика на банката, която трябва да бъде, на първо място, стабилна, което е предпоставка за постигане на целите на политиката за иновации, трябва да стане стабилен интересът към банковите продукти, тяхното качество и системата за подкрепа на клиентите; на второ място, да бъде насочена към усъвършенстване на банковите продукти и услуги на база на последните научни изследвания в банковата сфера, да се отличава от конкурентите с високо качество на банковите продукти и услуги, а също така да бъде в тясна взаимовръзка със задълбочения анализ на потребителското търсене.

Гр. 6. Система на институционални фактори, които насърчават банковите иновации [съставена от автора]

Според автора етапите на разработка на иновационната политика на банката са следните (гр. 7).

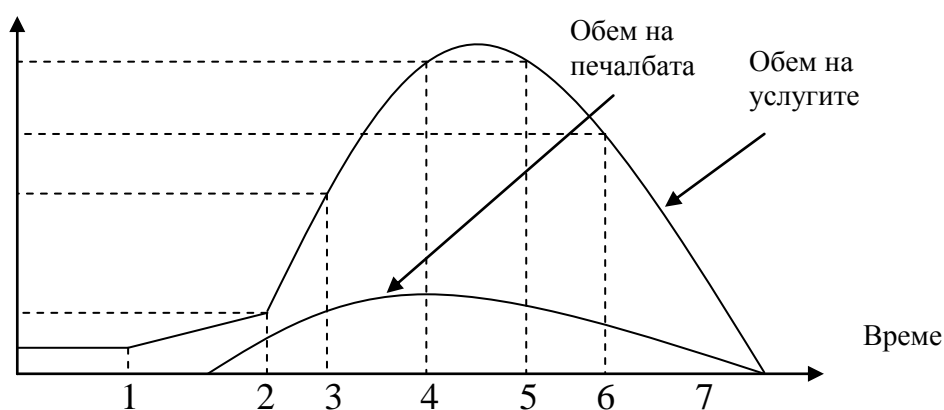

Гр. 7. Етапи на разработване на иновационна политика на банката

Иновационната политика на банките трябва да се фокусира върху внедряване на принципно нови съвременни банкови услуги на украинския пазар, предоставящи на клиентите нови възможности за управление на техните финанси. Банките предлагат на гражданите на Украйна съвременни услуги, сред които разплащателни, депозитни операции, картови продукти, разнообразни програми за потребителско кредитиране, изпълнявани в партньорство с водещите национални търговски компании, компании за недвижими имоти и производителите на автомобили.

Под система за инвестиционно обезпечаване на банковите иновации подразбираме съвкупността от икономически отношения, възникнали във връзка с формирането, разпределението и използването на инвестиционните ресурси за инвестиране в иновационната дейност в рамките на определени области на дейността. Изхождаме от това, че системата за инвестиционно обезпечаване на банковите иновации представлява органично единство на вътрешни и външни източници на инвестиране: собствени средства на икономическите субекти, на държавните бюджетни средства, на заетите и привлечени ресурси.

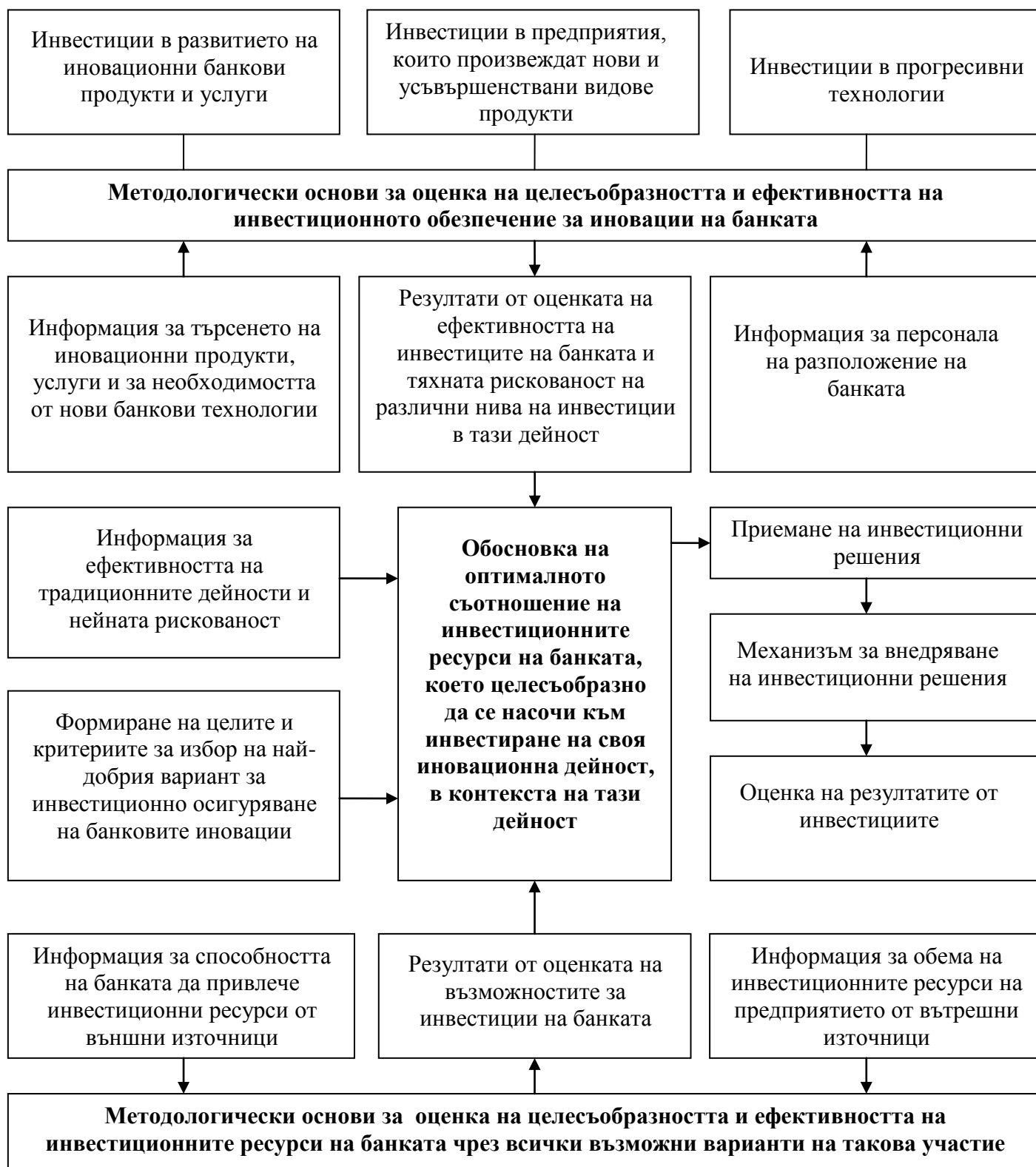
В течение на времето банковата иновация преминава през поредица от стъпки, които заедно представляват целия жизнен цикъл (гр. 8).

Гр. 8. Схема на жизнения цикъл на банковата иновация

Жизненият цикъл на банковата иновация е определен период от време, по време на който банковият продукт или операция притежава активна жизнена сила и дава на банката, като производител и продавач на иновации, определена печалба или други материални облаги. Концепцията за жизнения цикъл на банковата иновация има важно значение при планирането на иновациите и организацията на иновационния процес в банковата сфера.

В четвърти раздел **«Съвременни реалности за внедряване на кредитно-инвестиционните иновации на банките в Украйна и техният анализ»** се характеризира съвременното състояние на възможностите за иновации в банковото кредитиране, оценено е влиянието на банковите инвестиции на иновативния компонент на банковото дело, анализирано е влиянието на чуждестранните инвестиции върху иновационната дейност на банките в Украйна.

Гр. 9. Модел на функциониране на системата за инвестиционно осигуряване на банковите иновации [съставено от автора]

Насърчаването на развитието на националната икономика е стратегическа цел на развитие на банката. Днес банките предлагат на своите клиенти широка гама от кредитни продукти, които да отчитат реалните нужди на клиентите си. В частност банките извършват краткосрочни кредитни операции за покриване на недостига на плащане в текущите дейности, срочни кредитни операции,

предоставяне на кредитни линии, както и експлоатацията на инвестиционното кредитиране и финансов лизинг.

Към иновационните възможности на банково кредитиране, разгледани в дисертационния труд, може да се отнесат: заеми за образование; микрокредитиране; програми за лоялност; кредитиране за подкрепа на местното производство; тенденции за кредитиране; ипотечни кредити; потребителски кредит; програми за отмяна на комисионите.

Продуктовата гама на търговска банка може да се разглежда като обединение на две части, едната от които е подмножество на множеството кредитни вложения на банката (компонент на кредитния портфейл), а втората - подмножество на множеството на инвестиционния портфейл на банката (компонент на инвестиционния портфейл). Решението на задачите по усъвършенстване на банковите продукти и услуги се осигурява от ефективността на управление на кредитната и инвестиционна дейност.

Разрешението на проблема с избора на пътища за структурен подбор на банкови продукти е свързано не само с ефективното съчетание на елементи на кредитния и инвестиционен портфейл на банката, но и с адаптацията на съществуващите методи и подходи за икономическите условия в Украйна. За да се подобри рентабилността на продуктовата линия на банките и да се намали степента на риска е необходимо да има няколко варианта на проекти за банкови продукти и услуги.

Функциите за развитие на иновационните възможности за банково кредитиране са:

- анализ на иновационната атрактивност на пазара
- обосновка за осъществимост на трансформиране на продуктовата гама на банката;
- разработка на иновационна стратегия, съгласувана с кредитната и инвестиционна стратегии на банката;
- формиране на трансформирана продуктова гама на банката;
- осигуряване на диверсификация на трансформираната продуктова гама на банката;
- изпълнение на проекта на трансформация на банкови продукти и услуги;
- анализ на ефективността на трансформацията на продуктовата гама на банката.

За банките инвестициите са преди всичко вложение на капитал с цел последващо увеличение. Източник на ръста на капитала и движещ мотив в осъществяването на инвестицията е получаването на печалба. В пазарни условия, това увеличение се среща предимно в тези банки, които инвестират в иновации, което води до пускането на пазара на нови конкурентоспособни продукти и услуги. Следователно е подходящо да се разкрие същността на понятието «инвестиционно осигуряване а иновациите на банката» чрез изучаване на основни подходи разглеждане на неговите компоненти: «система», «инвестиционно обезпечение», «инновационна дейност» и обобщение на техните основни положения (гр. 10).

Гр. 10. Схема на инвестиционното обезпечаване на иновациите на банката

Под система на инвестиционното обезпечение на иновациите на банката разбираме съвкупност от икономически отношения, възникващи във връзка с търсенето, привличането и ефективното използване на инвестиционните ресурси, а също така организационно-управленческите принципи, форми и инструменти на тяхното влияние върху иновационната дейност на банката.

Обосновавайки необходимостта от определяне на подходи за оценка на ефективността на инвестиционния проект на банката, с оглед на неговото влияние върху бюджета, се препоръчва да се използва такъв показател като бюджетния ефект, който се определя като превишение на съответното ниво на приходите над разходите във връзка с изпълнението на ефективността на проекта и бюджетната ефективност. За оценка на бюджетната ефективност на инвестициите на банката е въведена неразделна част от бюджетния ефект, който се определя като сума от дисконтирани годишни ефекти или като разлика от дисконтираните приходи и разходи на банката, възникващи в процеса на реализация на проекта.

Този показател се изчислява, както следва:

$$Ve = \sum_{t=0}^T (Rt - Pt) \times \alpha t, \quad (1)$$

където αt – коефициент на редукция на времето.

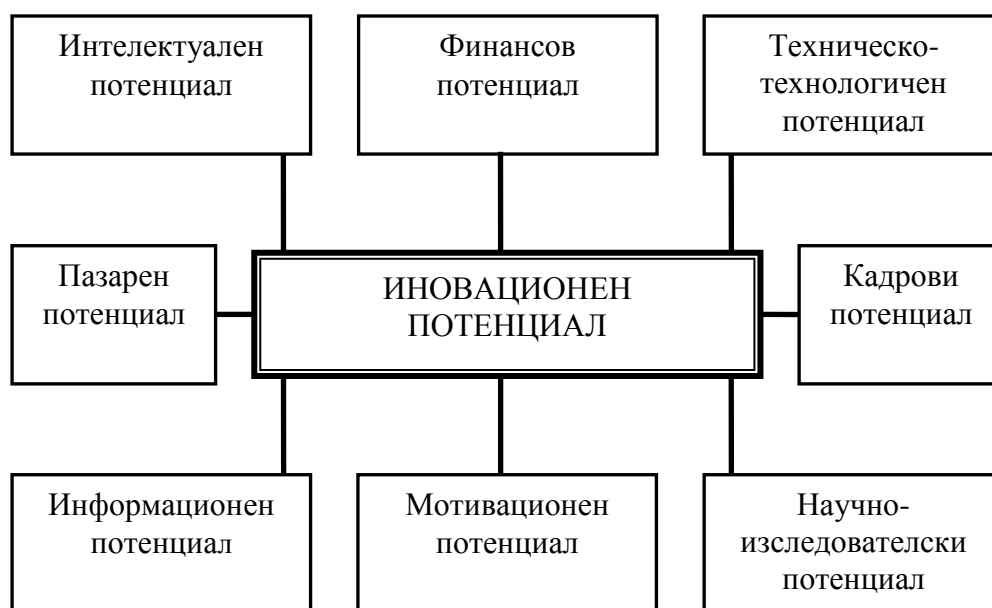
В труда е посочено че, колкото повече е общото чуждестранно присъствие в банковия сектор на Украйна, толкова по-малко податливи на сътресения и по-малко проциклични стават банките в нея. Тенденцията за увеличаване на присъствието на чуждестранни капитали в местната банкова система е очевидна. Сред най-големите страни-инвеститори в банковия сектор на

Украйна се открояват Германия, Австрия, Франция, които са представени на вътрешния пазар с големи международни банкови групи..

Установено е, че в контекста на влияние на чужди капитали в изпълнението на кредитни и инвестиционни иновации в банковото дело, общите тенденции са: разширяване на регионалната и национална дейност на банките; засилване на ролята на неценови методи на конкуренция; излизане на пазара на банкови услуги на небанкови институции; глобализация на пазара на финансови услуги.

В пети раздел «Развитие на кредитно-инвестиционните иновации в банковата система на Украйна в средносрочен план» е обосновано определение на иновационния потенциал на банките в Украйна в условията на глобализация, препоръчано е използване на организационни форми за управление на кредитно-инвестиционните иновации на банките, разработени са начини за изпълнение на кредитно-инвестиционните банкови продукти и услуги.

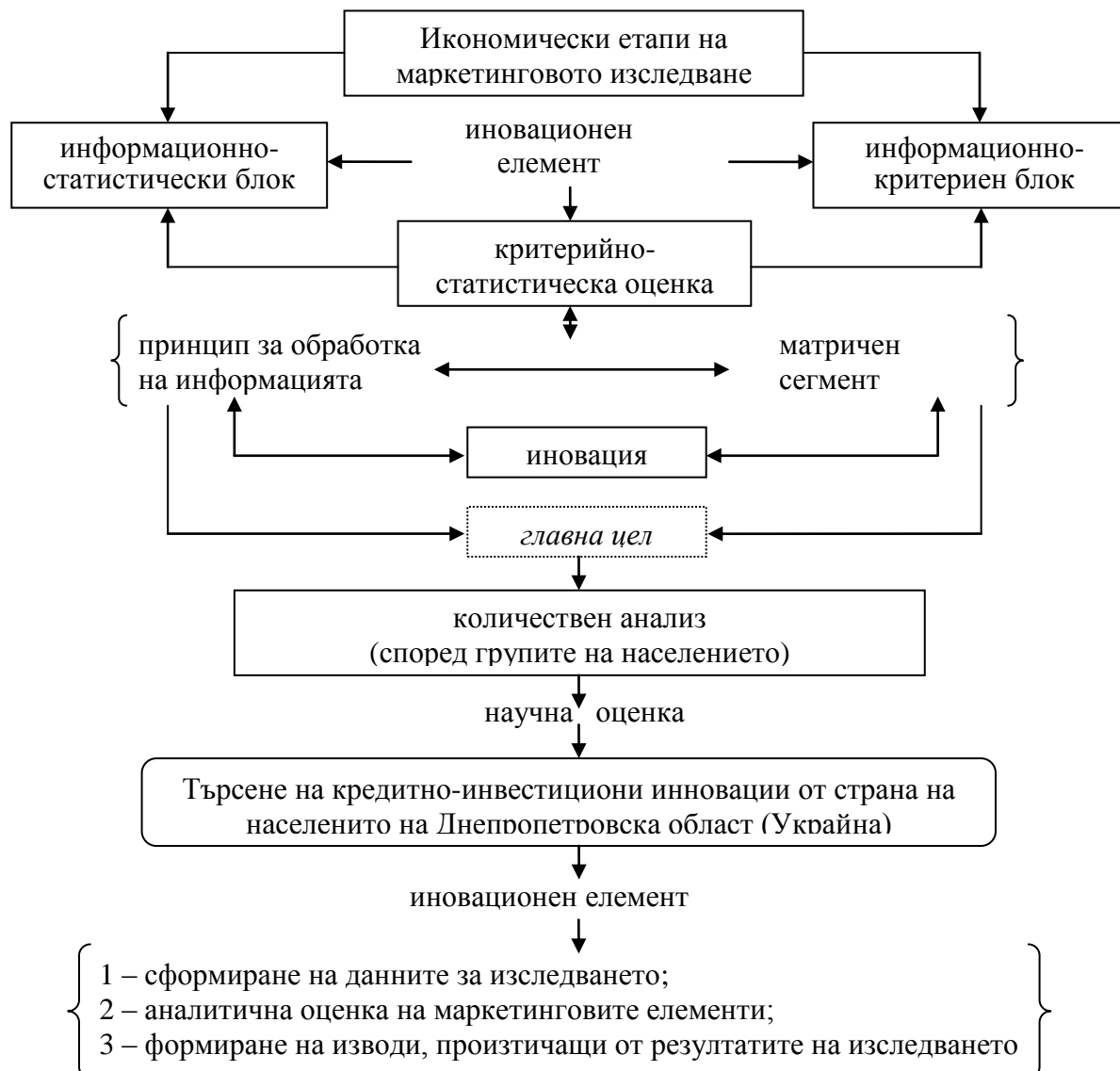
В основата на иновационния потенциал на банката са кадровите и материално-технически съставни елементи, а също така и наличието на научно-техническа и интелектуална собственост. Особено важно е наличието на висококвалифицирани кадри, осигуряване на иновационния процес с нови знания, идеи, изобретения, ноу-хау, нови технологии. Именно на тази съставна част на иновационния потенциал трябва да се обърне фокуса на стратегията на нейната поддръжка, развитие и реструктуриране. Преди всичко възниква необходимост от нови знания, изобретения, технологии, в основата на които са фундаменталните изследвания и разработки. Тяхната полза се проявява не само в това, че фундаменталните знания водят към понижаване на разходите за приложни изследвания в резултат на намаляване на бройката на пробата и грешката, но и в натрупване на ценни идеи, които могат да се използват в дългосрочна перспектива за разработка на иновации.

Гр. 11. Съставни елементи на иновационния потенциал на банката

Обобщението на подходите за определяне на иновационния капацитет на банката позволява да се определи вариант за структура на иновационния капацитет (гр. 11).

Новите тенденции в развитието на кредитно-инвестиционните иновации на банките в Украйна оказват съществено влияние върху повишаването на техния рейтинг и конкурентоспособност. Особено внимание следва да се обърне на развитието на интегрирани подходи за адаптиране на тези нововъведения, които подбירה банката. Става дума за наличието или формирането на висококвалифицирани служители на банката, притежаващи такива творчески и креативни способности, които ще позволят да се внедри банкова иновация.

Гр. 12. Структурно-логическа схема на съдържанието на икономическите стъпки на маркетинговото изследване на установения избор

На основните маркетингови области в банките в сферата на кредитно-инвестиционните иновации влияят (гр. 12): 1) подобряване на качеството на обслужване, намаляване на размера на комисионите за извършване на операции за сметка на клиента; 2) индексирание на проценти по депозитите на населението, начисляване на лихва върху баланса на големи клиентски сметки

за определен период; 3) намаляване до минимум на времето при издаването на пари в брой на клиентите; 4) предлагане на нови видове услуги на клиентите – физически лица.

В дисертационния труд е доказано, че нивото на конкурентоспособност на банката зависи не само от вътрешните операции на банката, но и от външни фактори, които могат да окажат неблагоприятно въздействие на всички отрасли на икономиката, преди всичко на банковата сфера. Основните от тях са: фискалният дефицит, инфлацията, несъответствия в ефективното търсене на стоки и услуги и тяхното предлагане, стандарта на живот на населението, развитието на прогресивни технологии, темповете на ръст на БВП във всички отрасли на икономиката, социалното ниво на развитие на регионите и страната като цяло.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Резултатът от дисертационната работа е теоретическото обобщение и новото решение на научния проблем, състоящ се в усъвършенстване на теоретическите основи и методология на управление на кредитно-инвестиционните иновации на банките, което позволи да се реши научната задача, свързана с формиране на комплексен подход към внедряване на кредитно-инвестиционните иновации в банковата сфера. Основните изводи от изпълненото дисертационно изследване се състоят в следното.

1. С цел по-задълбочено изследване същността на иновационността на банковата дейност са изследвани същността и съдържанието на икономическата категория «банкови иновации». Резултатите от извършения анализ позволяват да се твърди, че реализираните на пазара на банкови продукти и услуги нови банкови продукти и услуги в тяхната съвкупност представляват банкови иновации. Въз основа на системния анализ и обобщение на научно-методическите подходи към класификация на иновациите е предложен авторски вариант на класификация на банковите иновации, съгласно който се открояват следните класификационни признаци: по причини на възникване, в зависимост от целите, съдържание, качествени характеристики, в зависимост от обекта на реализация на иновацията, характер на потребностите и ниво на разходите. За ключови признаци за иновационност на банковите нововъведения е предложено да се считат: новост, удовлетворение на пазарното търсене, високият риск и високата степен на неопределеност, гъвкавост на формите, наличие на страничен, трудно предсказуем резултат и способност за комерсиализация. Предлагаме да се предостави следното определение за кредитно-инвестиционни иновации на банките: кредитно-инвестиционни иновации на банките – това е система от разноаспектни нововъведения в сферата на ефективното използване на кредитни и инвестиционни ресурси в дейността на банковите учреждения.

2. За комплексната оценка на финансово-технологическите продукти, предлагани на пазара на банковите услуги, е проведен категориален анализ на понятията, използвани за характеристика на иновационните процеси в

банковата дейност: банковите услуги, банковите операции, банковия продукт. Основни компоненти на понятието «банкова услуга» са продължителността по предоставяне на помощ на клиента; съдействие за получаване на печалба; квалифицирани съвети, консултации; операции по управление на паричните средства, новите банкови продукти и услуги – това е резултат от дейността на банката, насочена към получаване на допълнителни доходи в процеса на създаване на благоприятни условия за формиране и разполагане на ресурсния потенциал с помощта на иновациите и съдействие за получаване на печалба от клиента. За разлика от банковия продукт, услугата може да носи незавършен характер. Банковите иновации могат да бъдат комбинирани продукти и специализирани услуги.

3. Изследването на практиката по внедряване на банковите иновации потвърждава, че по-голям брой местни банки прилагат стратегия на заимстване на банкови иновации, а не за разработка на собствени. Това е свързано на първо място с това, че банковите учреждения в Украйна в сравнение с банките на промишлено развитите страни имат относително кратък срок на съществуване. Прилагайки такава стратегия, местните банки се застраховат от рискове, свързани с въвеждане на иновационна дейност. Освен това такъв подход позволява значително да се съкратят разходите за разработка и внедряване на иновациите, ограничавайки се единствено с разходите за провеждане на изследвания по адаптация на новостта на вътрешния пазар.

4. Много важен елемент в анализа на иновационния риск е осъзнаването от всички участници в иновационната дейност на това, че действително рисково поведение на предприятието е не реализацията на иновационни проекти, а отказът от тяхното осъществяване, което ще доведе в бъдеща перспектива до влошаване на конкурентоспособността на банката и загуба на пазарни позиции. Изяснено е, че анализът на иновационния риск не е самоцел, той се явява основа на приемането на ефективни решения за избора на оптималните от ред алтернативни варианти на иновационното развитие на банкови учреждения, а също и на решения за предотвратяване, снижаване или компенсации на риска (възможни загуби) по всеки от проектите. Затова резултатите от анализа трябва да дават не само количествена оценка на риска, но и да изявят обективните и субективни фактори на риска, да определят степента на тяхното влияние върху ръста (намаляването) на риска.

5. Изработването на иновационна стратегия изисква комплексен подход към регулиране на дейността на финансовите пазари и агенти, предоставящи финансови услуги. Иновационността на регулиране на сферата на финансови услуги следва да се разбира както в инструментален контекст, така и предвид необходимостта от финансиране на иновационното развитие на реалния сектор на икономиката. Финансовата стратегия трябва да предвижда следните направления в развитието на националната иновационна система, като изграждане на иновационна инфраструктура, повишаване на финансовата заинтересованост за обезпечаване на ефективно използване на резултатите в научната и научно-техническата дейност посредством управление на интелектуалната собственост, създаване на прогресивна система с оглед на

информацията за резултатите от проведените научни изследвания и технологическите разработки, осъществявани от организации на различни организационно-правови форми и форми на собственост.

6. Проведен е системен анализ на фактори, под въздействието на които се извършва формиране на иновационните стратегии на търговската банка. Резултатите от проведеното изследване показваха, че понятието банкови иновации е разноаспектно, защото включва не само внедряването на иновации във вид на нов продукт или услуга, а и ред организационно-управленски нововъведения практически във всички сфери на функциониране на банката. Следователно актуалността на избора от банките иновационен път на развитие остава извън съмнение. Способността да внедрява иновации притежава далече не всяка банка. Освен това, доколкото иновационната дейност е много рискова, необходимо условие за нейното осъществяване е не толкова готовността на банката за иновационни промени, колкото наличието на мощен иновационен потенциал, който е база за осъществяване на иновационна дейност.

7. Инвестиционното обезпечаване на иновациите на банката има двойствен характер. От една страна, то представлява непрекъснат, цикличен, последователен процес на търсене, привличане и използване на различни видове инвестиционни ресурси, необходими за осъществяване на иновационната дейност, а от друга – сложна система, която включва съвкупност от източници на инвестиционни ресурси, а също и на съответстващи форми и инструменти, които дават възможност да се обоснове, избере способ на ресурсно обезпечение, да се оцени неговата ефективност, и като цяло позволява комплексно да се подходи към решаването на въпроса за инвестирането. Особеностите на всеки от компонентите на системата за инвестиционно обезпечаване на иновациите създават условия за достигане на поставените пред банката цели: оптимално съотношение на източниците на инвестиране и тяхното рационално използване за повишаване ефективността на банковите иновации.

8. Изследването на практиката на внедряване на банкови иновации потвърждава, че важен елемент на иновационно-инвестиционния механизъм от позиция на неговата тактическа формализация в рамките на конкретна банка е формирането на иновационно-инвестиционна стратегия. Това трябва да бъде отразено в иновационните и инвестиционни програми. Главното за банката е да избере тези приоритетни проекти, при което концентрацията на ресурс ще може бързо да осигури успех и верижна реакция на пречупване в много сфери на националната икономика на Украйна.

9. Влиянието на чуждестранните инвестиции върху дейността на банките в Украйна в контекста на иновативен компонент се определя от функциите, които изпълняват банките с чуждестранен капитал в националната икономика. Целесъобразно е да се отделят две групи с такива функции – това са микроикономически и макроикономически функции. Всяка от изброените функции може в по-малка или по-голяма степен да се проявява в зависимост от различни фактори, в частност от нивото на развитие на страната или развитието

на банката с чуждестранен капитал, от особеностите на държавното регулиране на чуждестранния капитал в страната, от икономическото развитие на държавата и темповете на неговия растеж, от политическата ситуация в страната, законодателните ограничения при осъществяване на банкови операции и др. По отношение на иновациите, компонентите на тези фактори могат най-общо да се представят като пазарни и регулаторни. Те са в пряка зависимост от избора на стратегия на дейността на банките с чуждестранен капитал.

10. Огромно значение за формиране на иновационния потенциал на банката има потенциалът на иновационния мениджмънт. Натрупаният опит в различни по ниво на развитие страни в света свидетелства, че от всички ресурси на банката (материални, трудови, финансови) най-важен е именно ресурсът на управление, т.е. способността на управленското звено оперативно да взема решения, да определя правилни иновационни цели, ценностни ориентири и да координира изпълнението на задачите и функциите, обединявайки колектив от хора с различно ниво на квалификация, образование, опит, с творческа целева ориентация за разработка и внедряване на нови идеи, т.е. общ творчески труд.

11. За успешното развитие на пазара на картови услуги е необходимо да се заинтересоват клиентите чрез предоставяне на допълнителни облаги и удобства, което на свой ред поражда въпроси за по-нататъшното усъвършенстване на технологиите при операции с карти. В наши дни използването на банкови карти е невъзможно без наличието на широка мрежа за ползване, каквито са, освен POS-терминалите, банковите устройства за самообслужване.

12. Технологията на пазара на разплащателни карти още не е съвършена, но банките в Украйна се опитват да се развиват в съответствие с европейските стандарти и да не се бавят с внедряването на нови технологии в банковата сфера, трябва да не се забравя за рисковете, които носи банковата система на Украйна. В момента банките все още не са готови да предлагат на пазара собствени иновационни услуги в сферата на картовия бизнес, с което може и да се обясни заимстването на чуждестранен опит на украинския пазар, но даже това не води до намаляване на измамите в картовия бизнес. Решението на тази парадигма се постига чрез задоволяване на потребностите чрез производството на нови, висококачествени и ефективни от гледна точка на клиента банкови продукти и технологии.

IV. ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

1. За първи път се определя същността на понятието „кредитно-инвестиционни иновации на банките”, което включва система от разноаспектни иновации в областта на ефективното използване на кредитно-инвестиционните ресурси в дейността на банковите институции, както и органичното съчетаване на процесите на създаване на банковите иновации и прилагането им в реалната икономика.

2. Теоретично са обосновани и предложени концептуални подходи по отношение на въздействието на кредитно-инвестиционните иновации върху институционалното развитие на банковата система въз основа на развитието на иновационната политика и иновационните стратегии в кредитно-инвестиционната дейност на банките в Украйна.

3. Усъвършенствана е оценката на бюджетната ефективност на инвестициите на банката чрез въвеждане на интегрален индекс на бюджетния ефект, който се определя като сума от дисконтирани годишни ефекти или като разлика между дисконтираните приходи и разходи на банката, възникващи в хода на проекта.

4. Определени са целите на оптималната иновационна политика на банката, която трябва да бъде стабилна, насочена към подобряване на кредитно-инвестиционните иновации въз основа на най-новите изследвания в банковия сектор, благоприятно да се откроява от конкуренцията с висококачествени продукти и услуги, както и да бъде в тясна връзка със задълбочен анализ на потребителското търсене.

5. Доразвит е аргументът за производителността на труда на персонала на банкови институции чрез допълнителни показатели на системата за заплащане, които имат ясна калкулация и са подходящи за анализ, ръководейки се от методологични техники за намаляване с цел получаване на обективна информация за ефективността на работата в областта на кредитно-инвестиционната дейност на банките.

6. Интегрирана е цялостна система за управление на риска в кредитно-инвестиционната дейност на банките с цел подобряване на ефективността на банковите продукти и услуги.

7. За първи път е предложено да се въведе термина "иновативен банков мениджър" в практиката на банковата дейност в Украйна, аналогично на опита на банковите институции в развитите страни, т.е. служител, чиято системна дейност е насочена към извличане и разпространение на кредитно-инвестиционни иновации в банковата практика.

8. Доразвит е аргументът за образуването на иновативно-инвестиционни стратегии на банките, които трябва да бъдат отразени в програмите за иновации и инвестиции, тъй като основна дейност на банката е изборът на приоритетните проекти, в които концентрацията на ресурси ще гарантира бърз успех и верижна реакция от промени в много области на икономиката на Украйна.

V. ПУБЛИКАЦИЯ, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Учебници, ръководства, учебни помагала за самообучение по дисциплината:

1. Котковський В.С., Неізнестна О.В. Банківські операції: [навчальний посібник]. – К.: Кондор, 2011. – 498 с. (40,62 д. а.).

2. Котковський В.С., Шварц О.В. Фінансовий менеджмент у банку: [навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни]. – Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2010. – 154 с. (15,12 д. а.).

3. Котковський В.С., Головка С.І., Шварц О.В. Маркетинг у банку: [навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни]. – Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2010. – 270 с. (16,75 д. а.).

4. Котковський В.С. Банківські інновації: [навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни]. – Кривий Ріг: КЕІ ДВНЗ «КНУ», 2014. – 300 с. (18,75 д. а.).

Монографії:

5. Котковський В.С. Інноваційність банківської діяльності: [монографія]. – Кривий Ріг: Видавець ФОП Чернявський Д.О., 2010. – 224 с. (10,75 печ. лист.).

6. Сучасні проблеми аналізу діяльності комерційних банків: [колективна монографія] / В.С. Котковський, Л.А. Бондаренко, О.М. Ігнатова, В.М. Діба, А.В. Максимова, О.П. Гузенко, О.В. Неізнана та ін. - Кривий Ріг: Вид-во СПД Залозний В.В., 2010. – 170, [8] с. (10,62 д. а., особисто автору – 0,9 д.а.: р. 3.2 «Удосконалення аналітичних методів дослідження фінансової стійкості комерційних банків та шляхи її підвищення»).

7. Вдосконалення процесу управління інноваційною діяльністю банків [колективна монографія] / Котковський В.С., Орлов В.В., Ігнатова О.М., Бондаренко Л.А., Неізнана О.В., Архипенко С.В., Гузенко О.П., Максимова А.В., Шокало Т.П., Мстоян К.В., Шварц О.В. – Кривий Ріг: Вид-во СПД Залозний В.В., 2013. – 134, [15] с. (8,44 д. а., особисто автору – 1,35 д.а.: р. 2.1 «Аналіз інноваційних можливостей банківського кредитування»).

8. Фундаментальні основи формування механізмів управління фінансовою системою України в умовах кризи : [колективна монографія] / За заг. ред. Т. Д. Косової. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2016. – 320, [8] с. (20,12 д. а., особисто автору – 0,9 д.а.: р. 2.3 «Удосконалення методологічної оцінки ефективності банківських інвестицій»).

Статті в научних спеціалізованих виданнях

9. Котковський В. С. Практичні аспекти оцінки та управління ризиками при здійсненні альтернативного банківського кредитування в Україні / В. С. Котковський, І. М. Федосик // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). Збірник наукових праць. – К.: УБС НБУ, 2008. – №1. – С. 87-91.

10. Котковський В. С. Концепція інноваційного розвитку у сфері банківської діяльності України / В. С. Котковський // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Випуск 2(5). – Харків: ХІБС УБС НБУ, 2008. – С. 29-32.

11. Котковський В. С. Сучасний стан банківських інновацій в Україні / В. С. Котковський // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. – Випуск 24. – Суми: ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ», 2009. – С. 103-108.

12. Котковський В. С. Сутнісна визначеність і типологія банківських інновацій / В. С. Котковський // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія «Економіка» (спецвипуск 28). Ч. II. – Ужгород: ДВНЗ Ужгородський

національний університет, 2009. – С. 76-79.

13. Котковський В. С. Інноваційні характеристики фінансово-технологічних продуктів на ринку банківських послуг України / В.С. Котковський // Вісник Криворізького економічного інституту: Збірник наукових праць. – Кривий Ріг: КЕІ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», 2010. – №2(22). – С. 69-75.

14. Котковський В. С. Вирішення проблем, термінології і класифікації банківських інновацій / В. С. Котковський // Вісник Криворізького економічного інституту: Збірник наукових праць. – Кривий Ріг: КЕІ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», 2010. – №3(23). – С. 66-69.

15. Котковський В. С. Ефективність використання інноваційних фінансових продуктів і технологій у банківській діяльності / В. С. Котковський // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). Збірник наукових праць. – К.: УБС НБУ, 2010. - №2(8). – С. 157-161.

16. Котковський В. С. Роль інституційних чинників у стимулюванні банківських інновацій / В. С. Котковський // Вісник Криворізького економічного інституту: Збірник наукових праць. – Кривий Ріг: КЕІ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», 2010. – №4(24). – С. 69-76.

17. Котковський В. С. Формування регіонального ринку банківських послуг із застосуванням пластикових карток / В. С. Котковський // Вісник соціально-економічних досліджень: Збірник наукових праць. – Випуск 1(44). – Одеса: ОНЕУ, 2012. – С. 308-311.

18. Котковський В. С. Вдосконалення розробки кредитно-інвестиційного меморандуму в діяльності комерційних банків / В. С. Котковський // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. Випуск 30. – Суми: ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ», 2010. – С. 165-168.

19. Котковський В. С. Нетінг – банківська новація у розрахунках / В. С. Котковський, В. М. Діба // Формування ринкової економіки: Збірник наукових праць. Вип. – 24. – Відп. ред. О.О. Беляєв. – К.: ДВНЗ «КНЕУ імені В. Гетьмана», 2010. – С. 453-468.

20. Котковський В. С. Перспективи розвитку фінансових інновацій як чинник підвищення ефективності функціонування комерційних банків / В. С. Котковський // Вісник Криворізького економічного інституту: Збірник наукових праць. – Кривий Ріг: КЕІ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», 2011. – №1(25). – С. 77-82.

21. Котковський В. С. Підвищення ефективності кредитно-інвестиційної діяльності комерційних банків в сучасних умовах / В. С. Котковський // Вісник Криворізького економічного інституту: Збірник наукових праць. – Кривий Ріг: КЕІ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», 2011. – №2(26). – С. 83-88.

22. Котковський В. С. Методики класифікування, аналізу і розробки інновацій для комерційних банків / В.С. Котковський // Науковий Вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – Січень 2011. - №1(45). Серія «Економічні науки». – С. 209-219.

23. Котковський В. С. Кредитні інновації банків / В. С. Котковський,

В. М. Диба // Вчені записки: Збірник наукових праць ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана». - №14. – Частина 1. – К.: КНЕУ, 2012. – С. 157-162.

24. Котковський В. С. Private Banking як банківська новація в умовах українських реалій / В. С. Котковський // Вісник Криворізького економічного інституту: Збірник наукових праць. – Кривий Ріг: КЕІ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», 2011. – №3(27). – С. 111-116.

25. Котковський В. С. Економічний аналіз фінансових потоків у підвищенні ефективності банківських інновацій / В. С. Котковський // Економічний аналіз: Зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; Редкол.: С.І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2011. – Вип. 9. – Частина 2. – С. 244-247.

26. Котковський В. С. Наукові доробки в площині розкриття економічного змісту понятійної категорії «проектне фінансування» / В. С. Котковський, О. П. Гузенко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). Збірник наукових праць. – К.: УБС НБУ, 2011. - №2(11). – С. 126-129.

27. Котковський В. С. Теоретико-методологічні підходи до використання ефективної системи мотивації персоналу до інновацій / В. С. Котковський // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). Збірник наукових праць. №1(13). – К.: УБС НБУ, 2012. – С. 289-292.

28. Котковський В. С. Аналіз ціноутворення на кредитні продукти на прикладі ПАТ «Альфа-Банк» / В. С. Котковський, І. В. Дячун // Вісник Криворізького національного університету: Збірник наукових праць. Вип. 31. Серія: Економічні науки, 2012. – С. 289-291.

29. Котковський В. С. Конкурентоспроможність як основа ефективних кредитно-інвестиційних інновацій банків / В. С. Котковський, О. Й. Шевцова // Вісник Дніпропетровського університету: Науковий журнал. Серія: Економіка. Т.20. №6(4). – Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2012. – С. 92-104.

30. Котковский В. С. Новые тенденции в развитии кредитно-инвестиционных инноваций банков Украины / В. С. Котковський // Новый университет: Научный журнал. – Серия «Экономика и право». – 2012. - №12(22). – С. 43-49.

31. Котковский В. С. Формирование инновационного потенциала коммерческого банка / В. С. Котковський // Московское научное обозрение: Научно-практический журнал. Т.1. – 2012. - №12(28). – С.52-55.

32. Котковський В. С. Ко-брендінг у діяльності банків Котковський / В. С. Котковський, А. О. Азовська // Інноваційний розвиток економіки України: Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук / Наукова організація «Перспектива». – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2013. – С. 140-143.

33. Котковський В. С. Перспективи розширення нетрадиційних послуг на прикладі ПАТ «Райффайзен банк Аваль» / В. С. Котковський, К. С. Кладова // Інноваційний розвиток економіки України: Збірник наукових праць з

актуальних проблем економічних наук / Наукова організація «Перспектива». – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2013. – С. 137-140.

34. Котковський В. С. Платіжні картки для подорожей як інноваційний сегмент діяльності вітчизняного банку: російський досвід / В. С. Котковський, О.П. Гузенко, В.О. Дзюбенко // Потенціал економічного розвитку в контексті європейської інтеграції: Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук / Наукова організація «Перспектива». – Дніпропетровськ: Видавничий дім «Гельветика», 2013. – С. 58-63.

35. Котковський В. С. Інноваційні процеси в сфері банківського кредитування / В. С. Котковський, А. А. Гетманенко // Вісник Криворізького економічного інституту: Збірник наукових праць. – Кривий Ріг: КЕІ «КНУ», 2013. – №1(25). – С. 92-95.

36. Котковський В. С. Інноваційні канали збуту банківських послуг / В. С. Котковський // Вісник Криворізького економічного інституту: Збірник наукових праць. – Кривий Ріг: КЕІ «КНУ», 2013. – №2(26). – С. 102-104.

37. Котковский В. С. Взаимосвязь маркетинговых исследований и банковских инноваций при оценивании банковских услуг населением Днепропетровской области Украины / В. С. Котковский, О. П. Гузенко // Новая Экономика: научно-теоретический, научно-практический, научно-методический журнал. – 2013. - №2(62). – С. 106-115.

38. Котковський В. С. Аналіз ризику при реалізації інноваційних проєктів у кредитно-інвестиційній діяльності банків / В. С. Котковський // Вісник Львівської державної фінансової академії: Збірник наукових праць. – Випуск 24. – 2013. – С. 117-127.

39. Котковский В. С. Оценивание экономической эффективности кредитно-инвестиционных инноваций банков / В. С. Котковский // Уральский научный вестник (Казахстан). – 2013. - №19(24). – С. 63-74.

40. Котковський В. С. Інноваційний регулятор оцінення людського ресурсу банків – учасників проєктного фінансування / В. С. Котковський, О. П. Гузенко // Друковане фахове видання з економіки «Агросвіт»: Науково-практичний журнал. – 2014. – №17. – С. 21-26.

41. Котковский В. С., Гузенко Е. П. Кредитно-инвестиционные инновации коммерческого банка: оценка эффективности и стратегический сегмент / В. С. Котковский, Е. П. Гузенко // Проблемы экономики: Научный журнал. – 2014. – №3. – С. 294-298.

42. Котковський В. С. Короткострокові кредити банків через призму проблем та перспектив / В. С. Котковський, О. П. Гузенко, Р. В. Котковський // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту: науковий збірник. – 2015. – №11. – С. 106-115.

43. Котковський В. С. Банківська інновація в системі заходів покращення корпоративної культури: методологічний аспект / В. С. Котковський, О. П. Гузенко // Економічний часопис – XXI: науковий журнал. – 2015. – №1-2(2). – С. 39-42.

Доклади в трудове на научно-практически конференци

44. Котковський В. С. Перспективи розвитку іпотечного кредитування в Україні / В. С. Котковський, О. С. Беклемешева // Актуальні проблеми і прогресивні напрямки управління економічним розвитком вітчизняних підприємств: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (21-22 травня 2009 р.). У 2 т. Том 2. – Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2009. – С. 9-11.

45. Котковський В. С. Інвестиційна діяльність в Україні та напрями її активізації / В. С. Котковський, С. І. Горюк // Актуальні проблеми і прогресивні напрямки управління економічним розвитком вітчизняних підприємств: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (21-22 травня 2009 р.). У 2 т. Том 2. – Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2009. – С. 11-13.

46. Котковський В. С. Інноваційне інвестування в Україні: стан та шляхи покращення / В. С. Котковський, М. О. Локайчук // Актуальні проблеми і прогресивні напрямки управління економічним розвитком вітчизняних підприємств: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (21-22 травня 2009 р.). У 2 т. Том 2. – Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2009. – С. 13-16.

47. Котковський В. С. Сек'ютиризація активів як фінансова інновація / В. С. Котковський // Актуальні проблеми і прогресивні напрямки управління економічним розвитком вітчизняних підприємств: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (21-22 травня 2009 р.). У 2 т. Том 2. – Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2009. – С. 16-18.

48. Котковський В. С. Сутнісна визначеність і типологія банківських інновацій / В. С. Котковський // Проблеми та шляхи вдосконалення ринкових відносин в умовах глобалізації економіки: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (5-9 жовтня 2009 р.). – Ужгород: ДВНЗ Ужгородський національний університет, 2009. – С. 76-79.

49. Котковський В. С. Стратегія і тенденції кредитно-інноваційного росту банків / В. С. Котковський // Економіка та управління в умовах побудови інформаційного суспільства: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (21-22 квітня 2009 р.). – Одеса: Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова, 2009. – С. 26-27.

50. Котковський В. С. Інвестиційний банкінг: економічна природа та особливості на ринку банківських послуг / В. С. Котковський // *Věda a vznik – 2009/2010: Materiály V mezinárodní vědecko-praktická conference (27 prosinců 2009 - 05 ledna 2010)*. Díl 1. Ekonomické vědy: Praha. Publishing House "Education and Science". – S. 9-10.

51. Котковський В. С. Визначення типології банківських інновацій в процесі активізації ринку банківських послуг України / В. С. Котковський // Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (22 квітня 2010 р.). – К.: КНЕУ, 2010. – С. 225-227.

52. Котковський В. С. Вплив кредитно-інвестиційної діяльності банку на макроекономічні показники / В. С. Котковський // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (28-29 жовтня 2010 р.). – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ»,

2010. – Т. 1. – С. 85-86.

53. Котковський В. С. Роль банків у процесі сек'юритизації активів / В. С. Котковський // Антикризисні аспекти регулювання економіки: Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції 2-4 грудня 2010 р. – Х.: ФОП Павленко О.Г.; ВД «ІНЖЕК», 2010. – С. 69-72.

54. Котковський В. С. Прогнозування кредитно-інвестиційних інновацій банків / В. С. Котковський // Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу: Збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції (3 листопада 2011 р.). – К.: КНЕУ, 2011. – С. 258-261.

55. Котковський В. С. Електронні новації у банківській сфері / В. С. Котковський // Проблеми та шляхи удосконалення економічного механізму підприємницької діяльності: Збірник наукових праць III Міжнародної науково-практичної конференції (7-8 квітня 2011 р.). Т. 6. – Жовті Води: Біла К.О., 2011. – С. 44-46.

56. Котковський В. С. Життєвий цикл банківської інновації / В. С. Котковський // Актуальні проблеми і прогресивні напрямки управління економічним розвитком вітчизняних підприємств: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-25 травня 2011 р.). У 2 т. Том 2. / Редкол.: П. П. Мазурок, А. П. Наливайко, А.В. Шайкан та ін. – Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2011. – С. 163-168.

57. Котковський В. С. Інновації у банківській сфері: інвестиційні послуги / В. С. Котковський // Методи фінансового забезпечення устійливого економічного розвитку: Матеріали Всеукр. науч.-практ. конф., 6-9 сентября 2011 г. – Севастополь: СевНТУ, 2011. – С. 201-203.

58. Котковський В. С. Концептуальні засади визначення економічної категорії «кредитно-інвестиційні інновації банків» / В. С. Котковський // Економіка XXI століття: теорія і практика: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (14-15 вересня 2012 р.). – К.: ГО «Київський економічний науковий центр», 2012. – С. 66-67.

59. Котковський В. С. Інноваційний етап розвитку банківської системи України у стратегії економічних трансформацій / В. С. Котковський // Проблеми забезпечення сталої економіки в країні: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпропетровськ, 21-22 вересня 2012 р.). – Дніпропетровськ: Наукова економічна організація «Перспектива», 2012. – С. 20-22.

60. Котковський В. С. Обґрунтування актуалізації інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні / В. С. Котковський, А. А. Гетманенко // Наука и инновации – 2012: Матеріали VIII Международной научно-практической конференции (07.10-15.10.2012 г.). – Sp. z.o.o. Nauka I studia, Przemysl, Польша. – S. 48-50.

61. Котковський В. С. Сучасний інструментарій маркетингових досліджень у банківських установах / В. С. Котковський, А. А. Гетманенко // Materiały IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Kluczowe aspekty naukowej działalności - 2013» (7-15 stycznia 2013 roku). Volume 1. Ekonomiczne nauki: Przemysl. Nauka i studia. – С. 23-26.

62. Котковський В. С. Банківські інновації та їх необхідність в діяльності банків / В. С. Котковський, А. А. Боборіко // *Materialy IX mezinárodní vědecko - praktická conference «Dny vědy – 2013»* (27.03.2013-05.04.2013 г.). - Díl 1. *Ekonomické vědy: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o.* – С. 65-67.

63. Котковський В. С. Платіжний он-лайн сервіс ligpay як банківська інновація / В. С. Котковський // *Актуальні проблеми і прогресивні напрямки управління економічним розвитком вітчизняних підприємств: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (23-24 квітня 2013 р.). У 2 т. Том 1.* / Редкол.: А.М. Турило, С.В. Волошина та ін. – Кривий Ріг: КЕІ КНУ, 2013. – С. 425-430.

64. Котковський В. С. Інноваційні можливості банківського кредитування / В. С. Котковський // *Фінансування інноваційного розвитку України: стан, проблеми та перспективи: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (7 листопада 2013 р.).* – К.: КНЕУ, 2013. – С. 198-201.

65. Котковський В. С. Система інвестиційного забезпечення інновацій банку / В. С. Котковський // *Сучасні проблеми та механізми фінансового управління: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 12-13 грудня 2013 р.* – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2013. – С. 542-544.

66. Котковський В. С. Факторний аналіз доходів банку на прикладі АТ «Укресімбанк» / В. С. Котковський, О. О. Алімгулова // *Materiály X mezinárodní vědecko-praktická konference «Věda a technologie: krok do budoucnosti – 2014»* (27.02 – 05.03.2014). Díl 1. *Ekonomické vědy: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o.* – С. 44-46.

67. Котковський В. С. Інноваційні інструменти оцінки кредитоспроможності позичальників / В. С. Котковський // *Стратегічні складові фінансової стійкості та безпеки банківської системи та фінансових ринків України: зб. наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., 15-16 травня 2014 р.* – Дніпропетровськ: Біла К.О., 2014. – С. 101-103.

68. Котковський В. С. Безконтактні, безпечні та швидкі платежі AirPay як банківська інновація ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» / В. С. Котковський, К. С. Онищук // *Матеріали за 11-а міжнародна научна практична конференція, «Ключові въпроси в съвременната наука – 2015» (15-22 апреля 2015 г.).* – Том 1. *Икономики.* – София: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2015. – С. 33-34.

69. Котковський В. С. Покращення якості управління банківськими ризиками за допомогою сек'юритизації активів / В. С. Котковський // *Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Актуальні питання функціонування фінансового ринку в умовах кризових явищ світової економіки» 15-16 квітня 2016 р. (м. Одеса).* – С. 77-79.

70. Котковський В. С. Банківські інновації в період кризи / В. С. Котковський // *Актуальні питання функціонування фінансового ринку в умовах кризових явищ світової економіки: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Кіровоград, 15-16 квітня 2016 р.).* – Кіровоград: ОНЕУ, 2016. – С. 77-78.

